

DĚJINY UKRAJINY 20. STOLETÍ

PŘEDNÁŠKA LIBORA SVOBODY

čtvrtek 21. dubna, Městské muzeum Nový Bydžov, 17.30 hodin

Pro pochopení současného vývoje nestačí znát pouze vlastní minulost, ale i dějiny jiných, nejenom sousedních států. To je i případ ukrajinské historie, zejména té moderní – historie 20. století. Ta se v těchto dnech stává předmětem zájmu mnoha lidí, kteří chtějí vědět více o novodobé státnosti Ukrajiny, jejím postavení v rámci SSSR i v postsovětském prostoru. Stěžejní jsou především vzájemné vztahy Ukrajiny k Rusku, které mají dlouhou, komplikovanou a bohužel i krvavou tradici.

O ukrajinském 20. století a možných příčinách současného konfliktu bude s námi v budově městského muzea hovořit a diskutovat historik Libor Svoboda.

V dubnu uplyne 125 let od narození Jaroslava Mikuláše Nováka

Plukovník J. M. Novák, (25. 4. 1897 Stará Skřeněř – 5. 5. 1985 Litoměřice) bojoval od osmnácti let v 1. světové válce. V r. 1916 padl na ruské frontě do zajetí a vstoupil do československých legií. Prošel celou sibiřskou anabází, v jejímž průběhu byl povýšen do důstojnické hodnosti.

Po návratu do republiky sloužil jako zástupce velitele Hradní stráže za prezidenta Masaryka. Později byl prvním velitelem tvrze Hanička u Rokytne v Orlických horách. Hanička pozůstávala z několika samostatných tvrzí a dělostřelecké tvrže, které byly navzájem v podzemí propojeny. V Orlických horách chránily přístup a postup z Kladska pevnosti na Dobrošově, Hanička, Adam, Suchý vrch, Králícký Sněžník.

V době 2. světové války se aktivně účastnil odboje v rámci Obrany národa. (Obrana

Plukovník J. M. Novák

národa byla vojenská protinacistická odbojová organizace. ON vznikla v roce 1939 a působila na území Protektorátu Čechy

a Morava do konce války.) Po rozpuštění čs. armády se Novák nechal penzionovat, aby se mohl zapojit do protinacistického odboje. Po propuštění z armády pracoval jako lesní tajemník, což mu umožnilo ilegální práci, kdy pomáhal gestapem hledaným vlastencům opustit protektorát. Když se o něj začalo intenzivně zajímat gestapo, musel sám odejít do francouzského a následně britského exilu. V průběhu 2. světové války plnil úkoly v Británii i severní Africe, kam se dostal za dramatických okolností. Přežil nálet na transportní loď, která jej měla dopravit ke vznikající československým vojenským útvarům na východní frontě.

Po válce byl komunisty degradován, dehonstován a nakonec vězněn. Jaroslav Mikuláš Novák zemřel v roce 1985 prakticky zapomenut. K jeho rehabilitaci došlo během 90. let minulého století.

Literární historik Benjamin Jedlička – uplynulo 125 let od jeho narození a 55 let od úmrtí

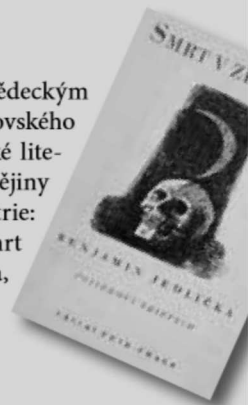
Literární historik a kritik, prozaik a překladatel z francouzštiny, španělštiny a italštiny, středoškolský profesor PhDr. Benjamin Jedlička se narodil 4. 11. 1897 v Novém Bydžově, zemřel 26. 4. 1967 v Praze.

V letech 1916–20 studoval na pražské filozofické fakultě češtinu a francouzštinu, v letech 1920–21 byl coby stipendista na pa-

řížské Sorbonně. Působil jako středoškolský profesor v Opavě, Brně a Praze. Pracoval na ministerstvu školství a na ministerstvu lidové osvěty, později v rozhlase jako vedoucí redaktor oddělení humoru a satiry.

Svůj badatelský zájem soustřeďoval zejména na Josefa Dobrovského a Karla Hynka Máchu. Řadu studií také věnoval literatuře

19. století. Jeho základním vědeckým dílem je monografie Dobrovského „Geschichte“ ve vývoji české literární historie, napsal také Dějiny českého písemnictví. Beletrie: Pět políček mrtvým, Smrt v zrcadle, Kouzelná panenka, Paříž 1945.

Před 45 lety zemřel PhDr. František Jiránek CSc.

František Jiránek se narodil 14. 1. 1914 v neďalekých Koticích, kde měl jeho otec hospodářství, zemřel 18. 4. 1977.

Studoval na gymnáziu v Novém Bydžově, maturoval ve francouzském Nimes. Po absolvování pražské filozofické fakulty UK se věnoval hlavně psychologii. Jako středoškolský profesor působil na gymnáziu v Hranicích, Přerově, Pardubicích, Praze. V r. 1947 dosáhl PhDr., krátce poté začala jeho vědecká dráha. V letech 1948–58 pracoval ve Výzkumném ústavu pedagogickém v Praze, kde posléze vedl oddělení pedagogické psychologie. V letech 1958–59 jako samostatný a pak jako vedoucí vědecký pracovník rozvinul pedagogickou psycho-

logii v Ústavu pro dálkové studium učitelů a v Ústavu pro učitelské vzdělání na UK v Praze. V r. 1967 podal návrh na zřízení laboratoře pedagogické psychologie, který však nebyl realizován. Jiránek je autorem několika zásadních učebnic. Je označován za jednoho z nejlepších pedagogických psychologů. V 60. letech min. století se u něj scházeli univerzitní učitelé na neformálních přednáškách a diskuzích. Odtud vzešlo prohlášení třinácti signatářů proti „zglajchšaltování“ pedagogiky, které vyšlo v Literárních novinách. Mezi podepsanými nechyběl mimo Jiráňka ani Jan Patočka.

J. Patočka (1907–77), jeden z nejvýznamnějších českých filosofů 20. stol. Zabýval se

fenomenologií, filosofií dějin, filosofickým dílem J. A. Komenského, T. G. Masaryka a E. Husserla, českou literaturou, uměním a kulturou. Patočkovy dílo a jeho osobnost výrazně ovlivnily soudobé české myšlení, zejména v kruzích nezávislé inteligence a disentu 60. až 80. let min. stol. Byl jedním z prvních mluvčích Charty 77. (Tu podepsal i F. Jiránek a musel opustit pedagogickou fakultu; byl vyslýchán a stále sledován.)

Z díla Františka Jiráňka: Otázky psychologie učení, Pedagogická psychologie s úvodem do vývojové psychologie, Úvod do obecné psychologie.

Z různých zdrojů sestavil Honza Skalický